

คำวินิจฉัยของ นายศักดิ์ เตชะชาญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๒๗/๒๕๕๖

วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของจำเลยที่ ๒ ในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ ๕๖๘๔/๒๕๕๔ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของจำเลยที่ ๒ (นายสมโพธิ หรือสมโภชน์ ทศมงคล หรือทดมงคล) ในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ ๕๖๘๔/๒๕๕๔ ซึ่งเป็นผู้ร้อง เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

ข้อเท็จจริง สรุปได้ว่า พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด (สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดียาเสพติด ๒) เป็นโจทก์ฟ้องผู้ร้องกับพวก รวม ๓ คน เป็นจำเลย ต่อศาลอาญาในฐานะความผิดร่วมกันมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่ายโดยฝิ่นต่อกฎหมาย ตามคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๗๕๓๔/๒๕๕๑ คดีอยู่ระหว่างการพิจารณา โจทก์ยื่นคำร้องต่อศาลอาญาเป็นคดีอาญาหมายเลขดำที่ ม. ๑๐๓/๒๕๕๒ ขอให้ศาลอาญามีคำสั่งริบเงินในบัญชีเงินฝากพร้อมดอกเบี้ย ซึ่งเป็นทรัพย์สินของผู้ร้อง ตามที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินได้อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ आयัดไว้เนื่องจากเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้ตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๓ มาตรา ๑๕ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๑ ซึ่งผู้ร้องยื่นคำร้องคัดค้านต่อศาลอาญา สรุปว่า เงินฝากดังกล่าวเป็นเงินที่ผู้ร้องยืมมาจากมารดา ไม่ได้เป็นเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ทั้งศาลยังไม่ได้พิพากษาว่าผู้ร้องมีความผิด และไม่ได้เป็นทรัพย์สินที่เข้าข้อสันนิษฐานตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นเพียงทรัพย์สินที่ต้องสงสัยว่าจะได้มาเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด การใช้มาตรการยึดหรืออายัดดังกล่าว เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๓๓ แต่ศาลอาญามีคำสั่งตามคดีหมายเลขแดงที่ ม. ๑๒๒/๒๕๕๒ ให้ริบเงินฝากพร้อมดอกเบี้ยของผู้ร้องตามคำร้องของโจทก์

ผู้ร้องอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อศาลอุทธรณ์ โดยอุทธรณ์ข้อกฎหมายว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นการจำกัดสิทธิของปวงชนชาวไทย ตามรัฐธรรมนูญ โดยมาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน ผู้ร้องจึงฎีกาในปัญหาเดียวกันต่อศาลฎีกา

ศาลฎีกาเห็นว่า เป็นกรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๖ จึงให้รอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นของผู้ร้องผ่านสำนักงานศาลยุติธรรมเพื่อส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญรับคำร้องไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๑๐ และรับไว้พิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

พิจารณาคำร้องแล้ว มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

ประเด็นที่เกี่ยวกับมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่ นั้น เห็นว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในการตรวจสอบทรัพย์สิน ถ้าผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินไม่สามารถแสดงหลักฐานได้ว่าทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ ให้คณะกรรมการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้จนกว่าจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีซึ่งต้องไม่ช้ากว่าหนึ่งปีนับแต่วันยึดหรืออายัดหรือจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องในคดีที่ต้องหานั้น” และมาตรา ๒๕ บัญญัติว่า “บรรดาทรัพย์สินซึ่งพนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง นั้น ให้ศาลไต่สวน หากคดีมีมูลว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น เว้นแต่บุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ยื่นคำร้องขอคืนก่อนคดีถึงที่สุดและแสดงให้ศาลเห็นว่า

(๑) คนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ได้เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือ

(๒) คนเป็นผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์และได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ถ้าปรากฏหลักฐานว่าจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาเงินหรือทรัพย์สินที่ผู้นั้นมีอยู่หรือได้มาเกินกว่าฐานะ หรือความสามารถในการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอย่างอื่นโดยสุจริต เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด” นั้น มาตรา ๒๒ ดังกล่าวเป็นบทบัญญัติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ถูกตรวจสอบที่คณะกรรมการจะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราว ซึ่งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินมีอำนาจที่จะยึดหรืออายัดทรัพย์สินอันเนื่องเกี่ยวกับการกระทำความผิด หากทรัพย์สินที่คณะกรรมการตรวจสอบวินิจฉัยแล้วว่าเป็นทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้เช่นนั้น โดยผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ที่อ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินสามารถแสดงหลักฐานได้ว่า ทรัพย์สินนั้นได้มาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินจะยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ได้จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้อง หรือจนกว่ามีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีแต่ต้องไม่ช้ากว่าหนึ่งปีนับแต่วันยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้น ส่วนมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นเรื่องบรรดาทรัพย์สินที่พนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้อง และทรัพย์สินที่คณะกรรมการมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดตามมาตรา ๒๒ เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ก็ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น โดยจะยื่นคำร้องไปพร้อมกับคำฟ้องหรือในเวลาใดๆ ก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาก็ได้ แต่ถ้ามีเหตุอันสมควรแสดงได้ว่าไม่สามารถยื่นคำร้องก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา จะยื่นคำร้องภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาก็ได้ เว้นแต่มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้อง” ซึ่งก็คือทรัพย์สินที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินได้มีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดไว้ตามมาตรา ๒๒ นั้นเอง บุคคลที่อ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินดังกล่าวนี้ต้องยื่นคำร้องขอคืนก่อนคดีถึงที่สุด และต้องแสดงให้เห็นว่าตนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ได้เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือเป็นผู้รับโอนหรือรับประโยชน์ในทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริต และมีค่าตอบแทน อันเป็นบทบัญญัติว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลในการพิสูจน์ถึงการเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ ที่บัญญัติว่า “การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้” นั้น การใช้อำนาจโดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินที่จะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน และการใช้อำนาจทำการไต่สวน

และมีคำสั่งของศาล ตามมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ตามลำดับ มิได้ทำให้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกตรวจสอบหรือคู่กรณีของรัฐธรรมนูญรับรองไว้เสียไป แต่อย่างไรก็ดี ส่วนมาตรา ๓๐ แห่งรัฐธรรมนูญ บัญญัติไว้ว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้ ...ฯลฯ...” นั้น ก็เห็นว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๒ เป็นบทบัญญัติที่มีผลใช้บังคับแก่บุคคลทั่วไปซึ่งอยู่ในสถานะอย่างเดียวกัน ไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมแต่อย่างใด เป็นการให้ความคุ้มครองเท่าเทียมกันหรือเสมอกันในกฎหมาย

สำหรับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ บัญญัติว่า “ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด” และวรรคสอง บัญญัติว่า “ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุด แสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้” มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ” นั้น เห็นได้ว่า มาตรา ๓๓ ดังกล่าว เป็นกรณีใช้บังคับในคดีอาญา ซึ่งให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดและก่อนคำพิพากษาถึงที่สุดว่าบุคคลใดกระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ เป็นการกำหนดให้เป็นหน้าที่โจทก์จะต้องนำสืบพิสูจน์ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด ศาลจึงจะพิพากษาลงโทษจำเลยได้ และจึงจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดได้ และมาตรา ๔๘ เป็นบทบัญญัติที่ว่าด้วยสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน ย่อมได้รับความคุ้มครอง โดยขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านั้นย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งเป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจในการออกกฎหมายเพื่อกำหนดขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ได้ ซึ่งต่างจากกรณีทั่วไปก็เพราะความจำเป็นเพื่อป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และการจำกัดสิทธิในทรัพย์สิน เพราะเป็นทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ส่วนบทบัญญัติมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ไม่ได้เป็นบทบัญญัติสันนิษฐานเกี่ยวกับความผิดของผู้ถูกตรวจสอบ

หรือผู้ที่อ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินว่ามีความผิดหรือไม่ และที่ให้คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินสั่งยึดหรืออายัดหรือยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวได้ก็เป็นการปฏิบัติต่อตัวทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่ได้เป็นการปฏิบัติต่อผู้ตรวจสอบหรือผู้ที่อ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินเสมือนผู้กระทำความผิดแล้ว และข้อสันนิษฐานในข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินของบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับ การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามมาตรา ๒๕ ก็เพื่อศาลจะได้วินิจฉัยและมีคำสั่งว่า จะริบทรัพย์สินตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติดหรือไม่ ซึ่งต่างกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ ที่เป็นบทบัญญัติสันนิษฐานในความผิดทางอาญาของบุคคล ดังนั้น พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘

ส่วนประเด็นที่เกี่ยวกับมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งบัญญัติว่า “การยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตรา ๒๒ ซึ่งกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย หากก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้ใด ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นส่วนตัว” ว่าจะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่นั้น เห็นว่า มาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว เป็นบทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นส่วนตัว ในกรณีหากก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใดในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตรา ๒๒ เท่านั้น ไม่เกี่ยวกับประเด็นที่ว่าทรัพย์สินของผู้ร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอันควรริบหรือไม่ แต่อย่างไร จึงมิใช่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะต้องใช้บังคับแก่คดีกรณีไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคแรก จึงไม่พิจารณาวินิจฉัยคำโต้แย้งของผู้ร้องในส่วนนี้

อาศัยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘

นายศักดิ์ เตชะชาญ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ